

Lokalbehovsplan 2026–2035

Funktionsstödsnämnden

Innehåll

Inledning	3
Strategiska ställningstaganden	5
Förebyggande insatser	5
Lokalbestånd i förändring	5
Flexibilitet	5
LSS i alla delar av staden	6
Strategisk och effektiv anskaffning	6
Nulägesbeskrivning	7
Lokalkrävande verksamheter	7
LSS-verksamhet	8
Socialpsykiatri	10
Kontors- och personallokaler	11
Hälsa, främjande och funktionsrätt	11
Historisk utveckling av lokalbeståndet	12
Historisk utveckling: LSS-boende vuxna – LSS 9§9	13
Historisk utveckling: Daglig verksamhet – LSS 9§10	13
Historisk utveckling av lokalkostnaderna	14
Nyttjandegrad och effektiviseringspotential	15
LSS-verksamhet	15
Socialpsykiatri	16
Framtida lokalbehov	18
Påverkansfaktorer och lokalbehovsprognos	18
Korttidsvistelse - LSS 9§6	19
Boende för barn och unga - LSS 9§8	20
Boende för vuxna - LSS 9§9	21
Daglig verksamhet enligt LSS 9§10	24
Korttidsvistelse – SoL	25
Särskilt boende – SoL	26
Mötesplatser	27
Handkraft	28
Boendestöd	29
Lokalplanering	30
Planerad lokalanskaffning	30
Planerad avveckling	32
Lokalkostnadsutveckling	32
Utveckling av nämndens arbete med lokaler	33

Inledning

Lokalbehovsplanen utgör grunden för nämndens lokalförsörjningsarbete. Planen uppdateras årligen och beskriver nämndens övergripande lokalbehov idag och framöver. I planen beskrivs användandet av befintliga lokaler, hur lokalbehoven utvecklar sig under perioden samt hur planeringen ser ut för att tillgodose de behoven. Planen beskriver också hur nämndens lokalkostnader påverkas av planeringen. Både lokalnyttjare och lokalförsörjare bidrar i planeringsarbetet och planen beslutas av respektive lokalnyttjande nämnd. Lokalbehovsplanen utgör ett underlag dels för den egna verksamheten, dels för stadens samlade lokalförsörjningsarbete.

Funktionsstödsnämndens insatser riktas till Malmöbor i alla åldrar med olika typer av funktionsnedsättningar. Verksamhet bedrivs dygnet runt, under årets alla dagar och innefattar allt från boende och sysselsättningsinsatser till sjukvård och kollo. Nämnden ansvarar för verksamheter enligt socialtjänstlagen (SoL) vilka i huvudsak riktas till personer med psykiska funktionsnedsättning och/ eller samsjuklighet som medför stora behov i vardagen, samt för verksamhet enligt lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Därtill ansvarar nämnden för ett antal icke biståndsbedömda insatser vars främsta syften är förebyggande, hälsofrämjande och meningsskapande. Vidare ansvarar nämnden för att fullgöra de uppgifter inom den kommunala primärvården som ankommer på vårdgivaren för den verksamhet som styrs av hälso- och sjukvårdslagen.

Inom LSS ingår personer som tillhör någon av lagens tre personkretsar; Personkrets 1 (PK1) utgörs av personer med intellektuell funktionsnedsättning och/ eller autism eller autismliknande tillstånd; Personkrets 2 (PK2) av personer som i vuxen ålder fått hjärnskada föranledd av yttre våld eller sjukdom; I personkrets 3 (PK3) ingår personer med varaktiga fysiska eller psykiska funktionsnedsättningar. Under senare år har antalet personer tillhörande PK3 minskat medan antalet tillhörande PK1 har ökat. En liknande utveckling syns även i landet i stort.

Denna förändring påverkar lokalbehovet, särskilt avseende boende enligt LSS. Den stora majoriteten av nämndens boenden för personer inom PK3 är så kallade serviceboenden. Dessa består ofta av ett större antal lägenheter och är utformade för brukare med, relativt sett, mindre behov av anpassning, stöd och service. I takt med att antalet brukare inom PK3 minskar, sjunker även efterfrågan på dessa servicebostäder. Brukare i PK1 har däremot, generellt sett, behov som kan mötas bättre i väl anpassade gruppboendestäder. Till följd av att antalet brukare tillhörande PK1 ökar, växer även behovet av gruppboendestäder. Därtill är behovet av stöd och service större hos tillkommande brukare inom PK1 jämfört med det genomsnittliga stödbehovet inom personkretsen, vilket i många fall innebär utökade krav på tillgänglighet och anpassning. Dessa faktorer bidrar till det ökade behovet av LSS-bostäder som är bättre anpassade efter målgruppens växande behov av stöd, service och tillgängliga boenden. Sammanfattningsvis innebär detta att nämndens boendebestand behöver förändras – Väl anpassade gruppboendestäder behöver tillföras medan serviceboenden behöver få nya målgrupper. Att åstadkomma denna relativt omfattande omställning i god takt och inom givna finansiella ramar är en av nämndens stora utmaningar de kommande åren.

Därutöver är LSS-boendena för barn och unga fullbelagda. De kommande årens förväntade volymökning kan därför inte rymmas inom det befintliga beståndet, vilken innebär att utökning krävs inom de kommande två åren. Att på kort tid identifiera och iordningställa småskaliga, hemlika och välanpassade boenden för målgruppen kommer innebära stora utmaningar, varför nämnden menar att utökad samverkan med stadens lokalförsörjare är avgörande för att tillgodose behovet.

Ytterligare en utmaning under planeringsperioden blir att möta det snabbt ökande antalet brukare inom daglig verksamhet. För detta krävs att ett större antal lokaler anskaffas kontinuerligt under planperioden samt att anskaffningen föregås av långsiktig och strategisk planering för att säkerställa att utökningen blir ekonomiskt och verksamhetsmässigt effektiv.

Sammantaget innehåller lokalbehovsplanen en prognos och analys som utmynnar i att relativt stora lokalförändringar och utökningar kommer krävas under planperioden, vilket medför utmaningar i att hitta lämpliga tomter att bebygga och lokaler att inhyra. Detta samtidigt som nämndens ekonomi är ansträngd och byggkostnaderna ökar. Nämnden kommer därför fortsätta utveckla arbetet för att säkerställa att det befintliga beståndet används så effektivt som möjligt och att varje insats möter den enskildes behov.

Strategiska ställningstaganden

Förebyggande insatser

Nämndens ambition är att genom förebyggande insatser motverka att mer omfattande insatser blir nödvändiga. Genom utvecklat anhörigstöd och förbättrad tillgång till insatser såsom boendestöd, kontaktperson, korttidsvistelse och ledsagning, strävar nämnden efter att möta individens behov i ett tidigt skede. Därtill arbetar förvaltningen för att utveckla samverkan med regionen och med andra förvaltningar i staden för att långsiktigt och gemensamt utforma riktade insatser som svarar mot målgruppens behov. Dessa innefattar allt från mötesplatser och aktiviteter till fysiskt och psykiskt tillgängliga stadsrum, arbetsmarknadsinsatser och en nära personcentrerad vård. Till följd av inriktningen i den nya Socialtjänstlagen kommer ytterligare fokus läggas på att utveckla det förebyggande arbetet, dels inom förvaltningen, dels tillsammans med andra förvaltningar och aktörer. Genom att aktivt och gemensamt, snarare än var för sig, verka för att förbättra alla Malmöbors förutsättningar till självständighet, delaktighet och god hälsa, har staden större möjligheter att nå framgång i det förebyggande arbetet och uppnå lagstiftningens intentioner.

Lokalbestånd i förändring

Under senare år har målgruppens behov förändrats. Förändringen är särskilt påtaglig inom boende med särskilt service enligt LSS där allt färre nya brukare är i behov av satellit- och servicelägenheter, och allt fler är i behov av väl anpassade gruppboendelägenheter. För att anpassa verksamheten efter dessa förutsättningar har 42 satellitlägenheter avyttrats och 45 gruppboendelägenheter har tillförts beståndet sedan 2019. Fortsatt omställning är nödvändig under planperioden, vilket skapar ett stort behov att tillföra fler gruppboendelägenheter. Detta är en utmaning i den täta staden där lämpliga byggbara tomter är en bristvara, men också ur ett ekonomiskt perspektiv där nämndens förhållandevis billiga satellit- och serviceboenden behöver ersättas eller kompletteras med dyrare gruppboendelägenheter.

Flexibilitet

Malmö växer samtidigt som behovet av LSS-boenden är stort de kommande åren. För att säkerställa att nämndens lokaler är framtidssäkra och kan nyttjas effektivt över tid är det av betydelse att boenden och andra lokaler som anskaffas är multifunktionella och kan anpassas efter olika verksamheters och målgruppers behov. Gruppboendelägenheter för vuxna ska vara utformade så att de kan användas av stora delar av målgruppen, men också som bostäder för barn och unga. På samma sätt bör lokaler för daglig verksamhet kunna anpassas för olika typer av behov och inriktningar.

Nämnden strävar även efter att öka flexibiliteten genom att främja samnyttjandet av stadens lokaler. Lokalt placerade kontors- och möteslokaler som hyrs av funktionsstödsförvaltningen ska även kunna nyttjas av andra förvaltningar. På samma sätt bör lokaler för dagliga verksamheter, under rätt förutsättningar, kunna nyttjas för andra ändamål under kvällar och helger. Verksamheter med liknande inriktning och lokalbehov, så som boendestöd och hemtjänst, bör i högre utsträckning kunna dela personallokaler, trots att insatserna utförs av olika förvaltningar.

För att effektivisera stadens resursanvändning bör därför befintliga strukturer och hinder som begränsar ett mer flexibelt och gemensamt resursnyttjande omprövas. Genom strategisk anskaffning, flexibel utformning och gemensamt nyttjande, kan stadens lokaler i högre utsträckning möta Malmöbors föränderliga behov på ett hållbart och långsiktigt vis.

LSS i alla delar av staden

Den grundläggande föresatsen i LSS-lagstiftningen är att personer med funktionsnedsättning ska kunna leva som andra. Det inkluderar allt från tillgång till sysselsättning och kultur- och fritidsaktiviteter, möjlighet till umgänge och gemenskap, men även till privatliv och självständighet. En viktig aspekt av att leva som andra är att ha möjlighet att också bo som andra, i ett eget hem anpassat efter den enskildes behov och preferenser. Precis som för övriga befolkningen upplever somliga det eftersträvansvärt att bo i en lantlig miljö med närhet till ängar, skog och åkermark medan andra värdesätter stadslivets puls och tillgång till affärer, restauranger och aktiviteter. Utbudet av LSS-boenden bör reflektera dessa individuella olikheter och ge utrymme för valmöjligheter avseende hemmets lokalisering. För att uppnå lagstiftningens mål är det därför angeläget att personer med funktionsnedsättning kan tillhandahållas olika typer av bostäder, placerade i olika typer av miljöer och omgivningar.

Förvaltningens bestånd omfattar omkring 130 LSS-boenden. Endast en handfull av dessa, motsvarande cirka 4 procent av beståndet, finns utanför tätbebyggt område i en lantlig miljö. Utifrån intentionen att kunna erbjuda boenden i olika typer av miljöer och omgivningar bedömer förvaltningen att det finns behov av fler boenden i mindre tätbebyggda områden. Därtill har de senaste årens utveckling visat att en allt större andel brukare önskar och är i behov av boende utanför eller i utkant av tät bebyggelse i mer kognitivt tillgängliga miljöer utan opåkallade stressorer. Med detta vill nämnden belysa betydelsen av att planering för LSS-boende är en naturlig del av stadens stads- och bostadsplanering där tomtmark i både lantlig och tätbebyggd miljö tillgängliggörs för målgruppen.

Strategisk och effektiv anskaffning

Antalet brukare inom daglig verksamhet har ökat snabbt de senaste åren. Ökningen har möjliggjorts genom förtätning inom befintliga verksamheter, men också genom anskaffning av nya verksamhetslokaler. Till följd av den snabba volymökningen har lokalanskaffningen inte alltid varit strategisk och långsiktigt effektiv, utan lokaler har tillförts i mån av tillgänglighet för att möta det växande behovet. Detta har medfört att delar av verksamheterna nu bedrivs i mindre lokaler med begränsad kapacitet och möjlighet till verksamhetsanpassning, vilket utestänger delar av målgruppen. Delar av beståndet är därmed mindre flexibelt och effektivt än önskvärt. Förvaltningen arbetar för att, tillsammans med stadens lokalförstärkare, möjliggöra för mer strategisk och långsiktigt hållbar lokalanskaffning där målgruppens nuvarande och framtida behov utgör grunden, snarare än den för tillfället tillgängliga lokalen.

Nulägesbeskrivning

Lokalkrävande verksamheter

Verksamhetstyp	Antal lokaler	Kvm
Boendeverksamhet - LSS och SoL	269	91 152
Stadsfastigheter	65	43 396
Extern	78	40 839
Satellitlägenheter Extern	125	6 917
Daglig verksamhet, Handkraft & mötesplatser	49	29 188
Stadsfastigheter	20	12 261
Extern	29	16 553
Kontors- och personallokaler	25	24 809
Stadsfastigheter	9	2 256
Extern	16	22 553
Summa total	342	145 149
Summa Stadsfastigheter	94	57 913
Summa extern	248	87 236

Nedan listas de typer av verksamhetslokaler som finns inom förvaltningens regi. Därefter följer en fördjupad beskrivning av vad verksamheterna består av samt hur lokalerna är utformade och används.

- **LSS-verksamhet**
 - Korttidsboende - LSS 9§6
 - Boende för barn och unga - LSS 9§8
 - LSS-boende för vuxna - LSS 9§9
 - Gruppboende, serviceboende, satellitlägenhet och annan särskilt anpassad bostad
 - Daglig verksamhet - LSS 9§10
- **Socialpsykiatri**
 - Korttidsvistelse – SoL
 - Särskilt boende – SoL
 - Stödhus - SoL
 - Mötesplatser
 - Handkraft
- **Kontors- och personallokaler**
- **Hälsa, främjande och funktionsrätt**

LSS-verksamhet

Korttidsboende - LSS 9§6

Förvaltningen driver fyra korttidsboenden för individer som i vanliga fall bor i det egna hemmet. Tre av boendena är avsedda för barn och unga. Verksamheterna bedrivs enligt LSS 9§6 och syftar till att ge personer med funktionsnedsättning möjlighet till rekreation och miljöombyte, samtidigt som anhöriga avlastas. Antalet dygn per månad som spenderas på boendet anpassas efter den enskildes och anhörigas behov. Under 2024 ställdes ett korttidsboende om till boende för barn och unga enligt LSS 9§8. Kapaciteten har trots detta ökat något eftersom ett nytt korttidsboende för målgruppen också öppnat under året.

Förvaltningen driver även två koloniverksamheter på Finnhult gård och Vombsjögården som under sommarmånaderna används till sommarkollo för barn och unga med funktionsnedsättning. Under resterande delar av året bedrivs helgvistelse från fredag till söndag enligt LSS 9§6. Vombsjögården är inte vinterbonad i tillräcklig omfattning varför kyla och fukt utgör problem under kalla perioder. Bristerna kommer åtgärdas under första delen av 2025 varför helgverksamheten under renoveringsperioden flyttar till en tillfälligt inhyrd kollogård.

Boende för barn och unga - LSS 9§8

Gruppboendestäder för barn och unga enligt LSS 9§8 är i utformning och krav lika med gruppboendestäderna enligt LSS 9§9. Skillnaderna består bland annat i att de boende oftast inte har ett eget kök i lägenheten, utan matlagning sker i boendets gemensamma kök. För att möta de boendes behov och värna barnrättsperspektivet planeras inte för fler än två till fyra barn och unga per boende.

I beståndet finns 8 boenden. Under 2024 ställdes ett korttidsboende om till boende för barn och unga vilket ökade kapaciteten med två platser. Ett par av boendena är i dagsläget överdimensionerade i det att det finns fler platser än vad som är hållbart utifrån brukarnas behov av stöd och stimulanpassning, varför vissa lägenheter hålls vakanta.

Boende för vuxna - LSS 9§9

Personer som beviljats insatsen har olika behov av stöd och hjälp i boendesituationen. En LSS-bostad kan därför vara organiserad på olika sätt och lagstiftningen reglerar inte detta i detalj. Lägenheterna är cirka 45 kvadratmeter stora med därtill varierande storlek på gemensamhets- och personalutrymmen. I Malmö finns fyra kategorier av LSS-bostäder; gruppboendestad, serviceboendestad, satellitlägenhet samt annan särskilt anpassad bostad (ASAB). Nämndens bestånd omfattar 894 lägenheter. Av dessa är 430 lägenheter i gruppboendestad, 327 serviceboendestadslägenheter, 134 är satellitlägenheter, samt 3 ASAB-bostäder.

- **Gruppboendestad:** Består av ett fåtal lägenheter, i Malmö högst 6 under förutsättning att samtliga brukare tillförsäkras goda levnadsvillkor. En gruppboendestad kan vara ett friliggande hus eller bestå av ett plan eller del av ett plan i ett bostadshus. För personer med mer omfattande funktionsnedsättning är boende i gruppboendestad den vanligaste boendeformen. Lägenheterna ligger i anslutning till gemensamma utrymmen med nära tillgång till en fast personalgrupp. Vissa gruppboendestäder är genom lokalisering och fysiska anpassningar särskilt utformade för att tillgodose behoven hos den delen av målgruppen som behöver kunna begränsa stimuli för att må bra. I nämndens bestånd finns 77 gruppboendestäder med totalt 430 lägenheter. 376 av dessa, motsvarande 88 procent, har personer inom LSS personkrets 1 som främsta målgrupp. Av resterande lägenheter är 29 avsedda för personer inom personkrets 2, och 25 för brukare inom personkrets 3.

- **Servicebostad:** Består av flera lägenheter i exempelvis flerfamiljshus i olika trappuppgångar eller i närliggande hus. Bostaden har visst fast basstöd genom anställd personal. Stöd ges dygnet runt utifrån den enskildes behov. I beståndet finns 327 servicelägenheter fördelade på 41 verksamheter. Drygt hälften av lägenheterna, 172 stycken, har personer inom PK1 som främsta målgrupp medan resterande 155 riktas till personer inom PK3.
- **Satellitlägenhet:** En boendeform som inte är reglerad i LSS. Oftast är en eller ett par satellitlägenheter knutna till en gruppboenads eller en serviceboenads personalgrupp. Lägenheterna är avsedda för personer som klarar en högre grad av självständighet och personaltöd ges i form av punktinsatser. I beståndet finns 134 satellitlägenheter men antalet har minskat de senaste åren. Nästan 90 procent av satellitlägenheterna har personer inom PK1 som främsta målgrupp medan resterande riktas till personer inom PK3.
- **ASAB:** Insatsen omfattar förmedling av en lägenhet med viss grundanpassning men utan fast bemanning. Det finns endast 3 ASAB-bostäder i nämndens bestånd. De flesta som ansöker om denna boendetyper har någon annan form av insats beviljad, oftast personlig assistans.

Behovsbedömningar visar att nytillkomna brukare ofta har ett större stödbehov än den befintliga brukargruppen. Brukare som flyttat in sedan 2022 har ett genomsnittligt stödbehov som är högre än den genomsnittliga nivån för samtliga brukare. Detta innebär bland annat att gruppboenadsformer med god tillgänglighet och möjlighet till stimulanpassning efterfrågas i större utsträckning.

De förändrade behoven medför även att nämnden bedömer att delar av satellitlägenhetsbeståndet över tid kommer sakna efterfrågan och bli överflödigt. Under de senaste tre åren har ingen ny brukare bedömts ha stödbehov som kan mötas genom boende i satellitlägenhet. Inflyttning av nya brukare till satellitlägenheter är således i stort sett obefintlig. Det sker dock en begränsad inflyttning till satellitlägenheter från brukare som tidigare bott i service- eller gruppboenden och som med tiden arbetar upp förmågor som möjliggör för mer självständigt boende.

Daglig verksamhet - LSS 9§10

Daglig verksamhet kan beviljas personer som tillhör LSS personkrets 1 eller 2, är i yrkesverksam ålder och varken jobbar eller studerar. Målet är att skapa meningsfull sysselsättning utifrån den enskildes förutsättningar. Merparten av brukarna har insatsen under hela sitt yrkesverksamma liv och är i behov av anpassade lokaler. Idag finns 76 dagliga verksamheter spridda på 46 adresser. Den stora skillnaden mellan antalet verksamheter och adresser beror på att en lokal kan inrymma flera verksamheter, samt att en del verksamheter bedrivs i lokaler som inte inhyrs av funktionsstödsförvaltningen. Vilken typ av verksamhet den enskilde brukaren deltar i beror på dennes preferenser, intressen och behov av stöd.

Flera mindre enheter har orsakat ineffektivitet vad gäller lokalnyttjande, verksamhetsplanering och resursanvändning. För att hantera detta och samtidigt möta de senaste årens kraftiga volymökning har ett utvecklingsarbete inletts som syftar till att skapa bättre sammansättning av brukare, jämnare beläggningsschema och mer likvärdig resursfördelning mellan verksamheter. Arbetet har gett effekt och användningen av många befintliga lokaler har optimerats, medan andra har avvecklats till följd av ineffektivitet och svårighet att göra anpassningar för att möta målgruppens behov.

Socialpsykiatri

Korttidsboende – SoL

Insatsen kompletterar andra insatser i hemmet genom att ge möjlighet till tillfällig vård och omsorg utanför hemmet. Förvaltningen bedriver verksamhet i en fastighet med kapacitet för 6 samtida brukare. Ett större antal beslut verkställs även i hälsa- vård- och omsorgsnämndens och i arbetsmarknads- och socialnämndens bestånd, samt hos externa aktörer.

Särskilt boende – SoL

Insatsen riktas till personer med psykisk funktionsnedsättning som behöver stöd men inte omfattas av LSS personkrets 3. Bostäderna är på många sätt lika LSS-boenden och i vissa fall samnyttjas lokaler. De lagmässiga kraven och behoven av anpassning och stöd är dock generellt lägre inom SoL-verksamheter.

Nämnden har 32 lägenheter fördelade på två boenden avsedda för särskilt boende enligt SoL. Övriga brukare anvisas i mån av tillgänglighet till LSS-boenden inom PK3, eller hos externa aktörer. Flera av socialpsykiatriens bostäder har begränsad fysisk tillgänglighet vilket försvårar möjligheterna att ge fullgott stöd en växande äldre brukargrupp. Sedan 2020 har antalet brukare inom det egna beståndet som är 61 år eller äldre nästan tredubblats, från 11 till 30. Detta ställer nya krav på lokalernas tillgänglighet och förvaltningen utvärderar löpande hur behoven förändras, vad som kan göras för att öka tillgängligheten och försäkra att alla brukare har tillgång till bostäder anpassade efter deras behov.

Stödhus

Stödhus är en boendeverksamhet riktad till personer med ett aktivt missbruk och psykosjukdom. Boendet drivs av funktionsstödsförvaltningen men anvisning sker via arbetsmarknads- och socialförvaltningen som beviljar bistånd till boendet. Verksamheten utför inte något behandlingsarbete utan är ett socialt stödboende där den långsiktiga målsättningen är att möjliggöra för bättre fungerande livs- och boendesituationer. Personal finns tillgängliga dygnet runt för att kunna stödja och motivera brukarna i deras vardag. Boendet är inte tidsbegränsat och det ställs inte krav på drogfrihet.

Mötesplatser

Nämnden driver två mötesplatser för vuxna med psykisk ohälsa. Dessa erbjuder otvungen social samvaro och gemenskap under trygga former och har en viktig roll för att bryta social isolering och tillhandahålla information om stöd och hjälp som finns att tillgå. Mötesplatserna bidrar även till trygghet, gemenskap och utbyte i närområdet genom att boende i området bjuds in till gemensamma aktiviteter.

Handkraft

Handkraft är en sysselsättningsverksamhet för personer med psykisk funktionsnedsättning och psykisk ohälsa. I lokalen på Sallerupsvägen bedrivs en mängd verksamheter med allt från snickeri och textilstudio till butik och matservering. Då en ny detaljplan har tagits fram för den fastighet där verksamheten bedrivs kommer verksamheten flytta till grannfastigheten under vintern 2024. Det nya hyresavtalet löper över tre år varefter fastigheten planeras att rivas. Även denna lokal kommer därför behöva ersättas, sannolikt genom hyresvärdsupphandling, vilken planeras inledas under 2025.

Kontors- och personallokaler

- **Fänriksgatan:** Funktionsstödsförvaltningens stora kontorslokal ligger på Fänriksgatan där förvaltningen hyr nästan 10 000 kvm.
- **Hemtjänstlokaler:** Till följd av att nämndens utförande av hemtjänst har övergått till hälsa- vård- och omsorgsförvaltningen har de lokaler som var kopplade till verksamheten avvecklats eller står i begrepp att avvecklas.
- **Boendestöd:** Insatsen utförs i brukarnas ordinära boende men personalen nyttjar 7 mindre kontorslokaler för administration och möten.
- **Övriga kontors- och samlingslokaler:** Nämnden har ett antal kontors- och samlingslokaler lokalt placerade runt om i staden. Flera av dessa är knutna till boenden eller dagliga verksamheter och nyttjas bland annat som arbetsplats för chefer och möteslokaler för verksamhetens arbetsgrupper.

Hälsa, främjande och funktionsrätt

- **Hälso- och sjukvårdsenheten:** Lokaler på Stora Nygatan används som hubb för hälso- och sjukvårdsinsatser ute i verksamheterna.
- **Hjälpmedelcentrum:** Verksamheten arbetar både mot funktionsstödsförvaltningen och hälsa-, vård och omsorgsförvaltningen och ansvarar för administration och skötsel av basutrustning och hjälpmedel som är individuellt förskrivna. Detta innebär bland annat upphandling, inköp, lagerhållning, distribution, reparationer, anpassning av hjälpmedel, information och rådgivning till förskrivare och beställare. Lokalen är underdimensionerad varför förvaltningen har inlett en hyresvärdsupphandling för att hitta mer lämpliga lokaler för verksamheten. För att lösa den mest akuta platsbristen inhyr nämnden sedan 2023 en ytterligare lagerlokal. Den nuvarande lösningen bedöms dock inte som långsiktigt hållbar eller effektiv utan all verksamhet bör samlas på en plats.

Historisk utveckling av lokalbeståndet

Lokaltyp	2019	2024
Boendeverksamhet LSS och SoL	68 024 kvm	91 152 kvm
Daglig verksamhet, kontor och övrigt	30 936 kvm	53 997 kvm
Total	98 960 kvm	145 149 kvm

Som framgår av tabellen ovan har nämndens lokalbestånd expanderat betydligt de senaste åren. 2024 nyttjas nästan 50 000 kvadratmeter mer lokalyta jämfört med 2019, vilket innebär en ökning om nästan 50 procent. De mest omfattande förändringarna är kopplade till de mest lokalintensiva verksamheterna - daglig verksamhet och särskilt boende enligt LSS. Vissa förändringar har dock skett även inom andra verksamheter:

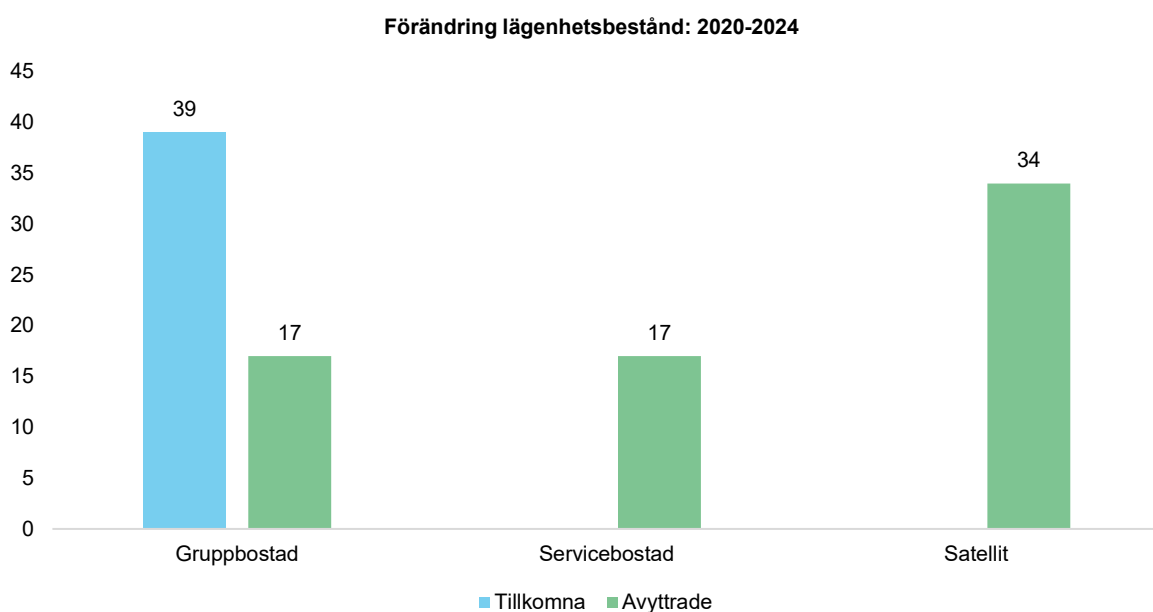
- **HSL-organisationen:** I 2019 års lokalbehovsplan konstaterades att HSL-organisationen, som då satt i Folkets hus, var trångbodd och var i behov av ny lokal. Verksamheten har sedan dess lämnat Folkets hus och finns samlad på Stora Nygatan.
- **Hemtjänst:** 2019 gjordes bedömningen att ett flertal mindre lokaler behövdes för hemtjänstverksamheten. Sådana lokaler anskaffades men sades upp under 2024 då utförarverksamheten övergick till hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen.
- **Särskilt boende enligt SoL:** 2019 avsåg nämnden tillföra ett nytt särskilt boende enligt SoL för att möta volymutvecklingen och minska behovet av externa placeringar. Trots att inget nytt boende har tillförts har andelen externa placeringar likväl minskat, främst genom utökad kapaciteten i befintliga boenden och genom anvisningar inom LSS-boendebeståndet. Framåt planeras för fortsatt strategisk anvisning inom LSS-beståndet med målet att på sikt helt omvandla boenden som för närvarande delas av LSS-brukare och SoL-brukare.
- **Handkraft:** I lokalbehovsplanen från 2019 angavs att lokalen för Handkraft behövde ersättas inom fem år eftersom den befintliga lokalen planerades rivas. Under hösten 2024 kommer verksamheten flytta till grannfastigheten av detta skäl.

Historisk utveckling: LSS-boende vuxna – LSS 9§9

Utmaningarna som beskrevs i 2019 års lokalbehovsplan är likartade dagens. 2019 pekade nämnden, liksom nu, på en ökning av antalet brukare med komplexa stödbehov vilket innebär behov av hög bemanning, stora möjligheter till individuell stimulanpassning och fysisk tillgänglighet. Därtill belystes utmaningar kopplade till en åldrande brukargrupp som på grund av fysisk geriatrik eller demens hade behov av anpassningar i boendemiljön. Även dessa utmaningar kvarstår.

2019 uppskattades behovet av LSS-boenden till omkring 12 gruppboendelägenheter per år fram till 2024. Planeringsunderlaget inkluderade projekt för totalt 64 lägenheter, motsvarande drygt 12 lägenheter per år. Utfallet blev dock lägre – 39 gruppboendelägenheter tillkom under perioden, 25 färre än planerat. Den utifrån planeringen låga produktionen beror inte på förändrade behov eller strategiska ställningstaganden, utan på utmaningar i projektgenomförandet som lett till att vissa byggnationer har fallit bort eller försenats.

2019 lyftes även behov av att avveckla boenden som inte var ändamålsenliga utifrån behovsutvecklingen. Sedan 2020 har totalt 68 lägenheter avvecklats, varav merparten var satellit- och servicelägenheter. Även 17 gruppboendelägenheter har avvecklats, främst till följd av bristande tillgänglighet och svårigheter att genomföra verksamhetsanpassningar på grund av lokalernas utformning.

Historisk utveckling: Daglig verksamhet – LSS 9§10

I 2019 års plan prognostiserades en ökning om i genomsnitt 30 brukare per år för den kommande 5-årsperioden. Vid slutet av 2025 beräknades 1 000 personer ta del av insatsen jämfört med de omkring 800 som deltog när planen författades. Ökningen bedömdes bli mycket utmanande ur ett lokalperspektiv, där minst två nya verksamheter per år ansågs nödvändig. Särskild vikt lades vid behovet av verksamhetslokaler riktade mot personer med omfattande stödbehov, vilka väntades bli fler under perioden.

Utfallet visar att daglig verksamhet har vuxit snabbare än 2019 års prognoser. Antalet brukare har ökat med i genomsnitt 46 per år och 1 000 brukare nåddes i juni 2024, 18 månader tidigare än prognostiserat. Även utbyggnadstakten har varit snabbare än planerat och i snitt har 2,4 verksamheter per år öppnats, vilket innebär att verksamheten nu har tillgång till omkring 10 000 kvm mer lokalyta jämfört med 2019.

Historisk utveckling av lokalkostnaderna

Sedan 2020 har nämndens lokalkostnader ökat med i genomsnitt 7 procent per år. Ökningen är delvis ett resultat av att nämndens verksamheter vuxit och av generella kostnadsökningar, men även av förändringar i beståndet. Som tidigare nämnts har nämnden de senaste åren avyttrat 34 satellitlägenheter medan 39 gruppbofastadslägenheter har tillförts. En gruppbofastadslägenhet innebär betydligt högre lokalkostnader än en satellitlägenhet vilket bidrar till kostnadsutvecklingen. Därtill har 10 000 kvm lokaler för daglig verksamhet tillkommit. Lokalkostnadernas andel av nämndens totala kostnader är dock i stort sett oförändrad.

Interna lokaler (stadsfastigheter)	2022	2023	2024
Hyra (MNKR)	84	95	110
Yta (BTA)	48 272	56 538	57 913
kr/kvm	1 756	1 682	1 896

Externt inhyrda lokaler	2022	2023	2024
Hyra (MNKR)	155	169	175
Yta (LOA)	78 724	84 948	87 236
kr/kvm	1 964	1 895	2 008

Lokalkostnader	2020	2021	2022	2023	2024
Lokalkostnad i mkr	215 130	229 925	239 383	263 922	284 989
Andel av nämndens totala kostnader, %	10,4	10,6	10,3	10,9	10,7

Nyttjandegrad och effektiviseringspotential

LSS-verksamhet

Korttidsvistelse - LSS 9§6

Nämndens fyra korttidsboenden har totalt 28 platser. Antalet platser är dock inte ett helt relevant mått på verksamhetens faktiska kapacitet som varierar beroende på de aktuella brukarnas sammansättning, stödbehov och mående. Boendenas utformning, i kombination med växande behov, medför utmaningar i att skapa trygga grupper där arbetssätt och stimuli kan anpassas efter gruppens sammansättning. Ofta behöver miljön anpassas efter de brukare med mest känslighet för stress och stimuli, vilket leder till att vissa boenden flera dagar i månaden endast kan ha en eller ett par brukare på plats samtidigt. Detta riskerar att skapa undanträngningseffekter där brukare med mindre behov får begränsad tillgång med följden att varken brukaren eller dennes anhöriga får tillräcklig återhämtning.

För närvarande budgeterar förvaltningen med en genomsnittlig beläggning om cirka 75 procent av tillgängliga platser. I och med öppnandet av det nya korttidsboendet Bardisanen är det nämndens förhoppning att undanträngningseffekterna ska minska och att beläggningsgraden kan öka till följd av förbättrade möjligheter till mer välanpassade gruppensammansättningar.

Lokalerna på Vombsjögården och Finnhult gård används under sommarmånaderna för koloniverksamhet för totalt 72 barn och unga. Verksamheterna är fullbelagda och samtliga platser nyttjas. Även helgvistelsen är fullbelagd med 4 grupper per boende om 6 respektive 8 barn och unga som alternerar under månaden. Den totala kapaciteten för helgvistelse är 56 barn och unga. Under veckodagarna nyttjas lokalerna sporadiskt för daglig verksamhet, möten och konferenser. Det finns således möjligheter att under veckodagar nyttja lokalerna mer effektivt genom uthyrning till andra verksamheter.

Boende för barn och unga - LSS 9§8

Nämnden har 8 boenden för barn och unga med totalt 22 lägenheter. I fyra boenden har brukarna behov som omöjliggör nyttjande av samtliga platser varför den faktiska kapaciteten är 16 platser. Utifrån denna har lägenheterna under 2024 haft en beläggningsgrad på 98 procent, där lägenheter endast varit tomma under korta perioder i samband med in- och utflyttning. Sett till det inkommande antalet ansökningar och insatsens utveckling över tid bedömer nämnden att det inte finns någon risk för att lägenheter kommer stå tomma under längre perioder.

Boende för vuxna - LSS 9§9

Nämnden har 891 lägenheter för vuxna enligt LSS 9§9. Av dessa är 430 gruppboendelägenheter, 327 serviceboendelägenheter och 134 är satellitlägenheter. Frånsett de undantagsfall där brukare lever i samborelationer eller med andra familjemedlemmar beräknas kapaciteten till en person per lägenhet. De senaste tre åren har beläggningsgraden ökat något - från i genomsnitt 94 procent 2021 till 97 procent 2024. I gruppboenden är beläggningsgraden 98 procent, 97 procent i serviceboenden och 91 procent av satellitlägenheterna är belagda. För gruppboenden överstiger dock kön antalet lediga lägenheter vilket indikerar att det befintliga beståndet inte fullt ut möter de tillkommande brukarnas behov. Indikationen förstärks av att antalet externa placeringar ökat med över 40 procent de senaste 12 månaderna, främst på grund av bristande tillgänglighet i det egna beståndet.

Nämndens bedömning är att den nuvarande beläggningsgraden är för hög, särskilt för gruppboendena. Beläggningsgraden varken kan eller bör vara 100 procent. I ett bestånd om nästan 900 lägenheter kommer alltid ett antal vara obeboeliga till följd av renovering, reparationer eller utflyttningsprocedurer. Nämnden har därtill ett ansvar att säkerställa att alla med beslut om särskilt boende enligt LSS kan få det skyndsamt

verkställt i ett boende anpassat efter den enskildes behov och önskemål. Den nuvarande beläggningsgraden försvårar, och i vissa fall omöjliggör, en sådan matchning.

Sammantaget bedömer nämnden att nyttjandet av LSS-boenden är nära maximal kapacitet. Kön till verkställighet överskrider antalet lediga lägenheter samtidigt som visst utrymme krävs för att säkra verksamhetens kvalitet. Till följd av den begränsade efterfrågan på satellitlägenheter bedömer nämnden dock att fortsatt avyttring kan bli aktuellt i takt med att befintliga hyresgäster lämnar sina lägenheter. Nämnden bedömer även att fler lägenheter inom LSS PK3-beståndet kommer nyttjas för särskilt boende enligt SoL, alternativt att hela boenden ställs om till målgruppen. Till följd av dessa omställningar har det minskande antalet brukare inom personkrets 3 inte lett till en ökning av outnyttjade lokaler.

Daglig verksamhet enligt LSS 9§10

Lokalkapaciteten för daglig verksamhet bedöms utifrån en rad faktorer där verksamhetens inriktning, brukarens önskemål kopplade till vistelsetid, behov av stödpersonal och av lokal- och stimulanpassning utgör grunderna. Den totala kapaciteten är alltså i hög grad beroende av brukarnas preferenser och behov vilket gör att den förändras över tid.

Gällande nyttjandegrad har daglig verksamhet de senaste åren haft en kraftig tillströmning av brukare vilket har lett till att delar av verksamheten bedrivits på ett icke optimalt vis med brukarförtätningar och mindre gynnsamma brukarsammansättningar. För att möta den ökande efterfrågan och komma till rätta med de utmaningar som uppstått som följd, pågår ett omfattande arbete med optimering av befintliga lokaler och effektiviseringar inom insats- och bemanningsplanering. Utvecklingsarbetet har bland annat utmynnat i bättre sammansättning av brukare, jämnare beläggningsschema och en tydligare bild av vilka typer av verksamheter och lokaler som behövs för att möta brukarnas behov. Därigenom har platser kunnat frigöras vilket ökat kapaciteten inom det befintliga beståndet.

Förvaltningen har gjort flera försök att bedriva verksamhet även under kvällar och helger för att effektivisera lokalnyttjande och minska verksamheternas belastning. De nyligen framtagna resursfördelningsmodellerna har dock visat att kvällsöppna verksamheter har varit särskilt kostnadsdrivande samtidigt som efterfrågan hos brukargruppen är begränsad, varför försöken avslutats. Det finns därför möjlighet för andra aktörer att nyttja lokalerna under dessa tider. Sådan uthyrning skulle dock kräva noggrann planering vad gäller avtals- och bokningsförfarande.

Socialpsykiatri

Korttidsvistelse - SoL

Efterfrågan på korttidsplatser enligt SoL har ökat de senaste åren. Trots omställningen av ett LSS-boende till korttidsboende, har den ökade efterfrågan inneburit att fler platser behöver köpas av externa utförare. Det ska dock poängteras att nyttjandet av korttidsplatser varierar över året. Under vissa månader överstiger kapaciteten efterfrågan, vilket leder till externa placeringar eller kö till verkställighet. Andra månader är kapaciteten större än behovet. Sett ur ett helårsperspektiv är dock nyttjandet lägre än den totala kapaciteten.

Utöver den volymmässiga ökningen har en liknande utvecklingen som inom boende enligt LSS blivit allt mer påtaglig. Brukarbehoven har blivit mer komplexa och behovet av nära tillgång till stöd och service har blivit större. Detta har bland annat inneburit att delar av korttidsbeståndet inte matchar brukarnas behov, varför nämnden under 2023 avvecklade 4 lägenheter där avståndet till personalgrupper var allt för stort i förhållande till stödbehovet. Diskrepansen mellan brukarnas behov, den aktuella nyttjandegraden och lokalernas lokalisering och utformning har medfört att det under året har uppstått kö till verkställighet som inte bedöms kunna avhjälpas genom externa placeringar.

Särskilt boende - SoL

Särskilt boende enligt SoL är en permanentbostad vilket innebär att kapacitet och nyttjandegrad beräknas på samma sätt som särskilt boende enligt LSS - en lägenhet, en plats. De två boendena med totalt 32 lägenheter avsedda för insatsen är fullbelagda varför övriga brukare med verkställighet inom kommunen anvisas lägenheter inom nämndens LSS-bestånd. På så sätt nyttjas nämndens boendebestånd på ett effektivt vis och på sikt är målsättningen att lämpliga LSS PK3-boenden helt ställs om till särskilda boenden enligt SoL. Omställningen bör dock ske stegvis och inte på bekostnad av nuvarande boendes rätt till en stabil och långsiktig bostad.

Stödboende - SoL

Beläggningsgraden på nämndens två stödboende var tidigare låg varför verksamheterna slagits samman och nu bedrivs verksamhet endast i ett boende. Detta har totalt 10 platser varav i genomsnitt 8 har nyttjats under 2024.

Handkraft

Handkraft har de senaste åren haft en stadigt ökande efterfrågan. Under 2024 har verksamheten haft omkring 150 aktiva deltagare, jämfört med 110 under 2023 och 80 under 2022. I slutet av 2024 flyttar verksamheten till nya lokaler vilka har liknande kapacitet som de nuvarande. Verksamhetens bedömning är att de nya lokalerna har kapacitet att möta det ökande behovet under ett par års tid, varefter lokaltillgången behöver utökas.

Verksamheten bedrivs dagtid under vardagar. Då lokalen innehåller ett flertal maskiner krävs kompetens och utbildning i säkerhet och hantering för användandet vilket behöver tas i beaktande om behov finns av att även nyttja lokalerna under kvällar och helger.

Mötesplatser

Båda nämndens verksamheter är välbesökta och fyller viktiga sociala och hälsofrämjande funktioner som går väl i linje med den nya socialtjänstlagens förebyggande inriktning.

Framtida lokalbehov

Påverkansfaktorer och lokalbehovsprognos

Nämndens lokalbehov påverkas av en rad omvärldsfaktorer såsom befolkningsutveckling, demografiska förändringar, lagstiftning, praxis, politiska prioriteringar, samt situationen på arbets- och bostadsmarknaden. Även kvalitén på och tillgången till insatser för målgruppen i närliggande kommuner är av betydelse. Därtill finns en ömsesidig påverkan mellan nämndens insatser. Till exempel kan brist på permanenta boendeplatser för barn och unga leda till tillfälliga placeringar på korttidsboenden, vilket minskar tillgången till korttidsplatser. På liknande sätt kan brist på LSS-boenden leda till att personer anvisas tillfällig plats inom SoL-beståndet, och visa versa. Lokalbrist inom en insats kan på så vis också påverka tillgången till lokaler för en annan insats.

Sedan 2018 har andelen Malmöbor med insatser från funktionsstödsförvaltningen ökat från 0,79 procent till 1,05 procent. Den största ökningen har skett inom SoL där andelen Malmöbor med insats stigit från 0,25 procent år 2018 till 0,41 procent 2024. Andelen med LSS-insatser, 0,62 procent av kommuninvånarna, är i princip oförändrad och följer stadens befolkningsutveckling. Den primära förklaringen till detta är att befolkningsandelen med daglig verksamhet har ökat markant under perioden. Inom övriga LSS-insatser har endast mindre förändringar i förhållande till befolkningsutvecklingen skett. Avseende den ökande andelen Malmöbor med SoL-insatser är boendestöd särskilt drivande och har ökat från i genomsnitt 508 brukare 2018 till 950 brukare 2024. Insatsen i sig påverkar inte nämndens behov av verksamhetslokaler eftersom utförandet sker i det egna hemmet. Däremot bedömer nämnden att ökningen inom boendestöd har minskat efterfrågan av vissa lokalberoende insatser så som särskilt boende enligt LSS och särskilt boende enligt SoL.

Utöver ovan påverkas nämndens lokalbehov av förändringar i målgruppen. Antalet personer med psykiska funktionsnedsättningar har ökat kraftigt i Skåne, särskilt bland personer i åldrarna 0–19 år och 20–29 år. Inom dessa grupper har antalet neuropsykiatriska diagnoser nästan fördubblats mellan år 2010 och 2020. En liknande utveckling kan ses i många delar av landet. Förklaringarna till ökningen är inte klarlagd men bedöms inte i första hand bero på att en större andel av befolkningen har autism eller andra psykiatriska funktionsnedsättningar, utan att fler diagnostiseras till följd av förbättrad medicinsk kunskap, förändrade kriterier och en större benägenhet att utreda. Oavsett orsak får förändringarna till följd att fler personer än kan vara berättigade någon av förvaltningens insatser.

Även elevutvecklingen på stadens anpassade grund- och gymnasieskolor påverkar behovet av insatser. Sedan 2018 har antalet Malmöelever i den anpassade gymnasieskolan ökat från 200 till omkring 270. Gymnasieförvaltningen prognostiserar att ökningen kommer fortsätta och nå sin topp under 2028 då 340 elever förväntas gå i anpassad gymnasieskola. I dagsläget följs endast antalet elever som går direkt från avslutade studier på anpassad gymnasieskola till daglig verksamhet, men nämndens bedömning är att även andra insatser påverkas av det ökande elevantalet.

Därtill påverkas lokalbehovet av målgruppens föränderliga behov och åldersstruktur. Nämndens insatser är ofta livslånga och anpassas i takt med individens behov och förutsättningar; Äldre brukare kan ha andra behov och önskemål kopplat till sitt boende än yngre brukare; Nyinflyttade till LSS-boende har i genomsnitt större stödbehov än befintliga brukare; Personer som passerat pensionsålder och därmed inte längre har rätt till daglig verksamhet kan vara i behov av andra insatser och aktiviteter för att vara delaktiga i samhällslivet och garanteras goda levnadsvillkor, och så vidare.

Utöver dessa mer generella faktorer behöver varje lokalnyttjande insats analyseras utifrån dess särskilda förutsättningar, volym- och behovsförändringar, samt utifrån hur efterfrågan på en särskild insats kan komma att påverka andra insatser framåt. En ungdom som idag spenderar tid på ett korttidsboende kommer sannolikt senare i livet ha daglig verksamhet, personlig assistans, eller bo på ett LSS-boende. Volymförändringar inom en insatskategori kommer därför på sikt påverka även andra insatser.

Korttidsvistelse - LSS 9§6

Påverkansfaktorer och prognos

Av personer med beslut om korttidsvistelse är 85 procent 21 år eller yngre. Utifrån åldersstrukturen är befolkningens-, men framför allt behovsutvecklingen inom de yngre åldersgrupperna grundläggande för att prognostisera volymutveckling och lokalbehov för insatsen. Eftersom målgruppen i relativt stor utsträckning överlappar med eleverna på stadens anpassade grund- och gymnasieskolor, tar prognosen hänsyn till den förväntade ökningen av elever. Sammantaget prognostiseras antalet brukare öka med omkring tre per år under planeringsperioden.

Prognosen och lokalbehovet kan dock komma att revideras till följd av att ett större antal barn under 7 år beviljats insatsen under det senaste året. Det är ännu för tidigt att dra några slutsatser av ökningen men utvecklingen följs noga. Om trenden fortsätter under nästkommande år kommer förvaltningen utvärdera implikationerna av detta, både ur ett lokal- och verksamhetsperspektiv, men också avseende behov av utökad samverkan med förskoleförvaltningen, familjecentraler, och andra relevanta aktörer.

Lokalbehov: 2026–2035

Under 2024 behövde ett korttidsboende ställas om till boende för barn och unga. Detta innebär att kapaciteten i princip är oförändrad, trots öppnandet av Bardisanens korttidsboende. Den interna kapaciteten uppgår till omkring 7 500 dygn per år medan cirka 6 500 dygn utförs, vilket innebär en belägningsgrad om 87 procent. Givet den prognostiserade brukarökningen och under förutsättning att behovet av dygn per brukare förblir oförändrat, väntas kapacitetstaket nås år 2030. Redan 2026 beräknas dock kapaciteten uppgå till över 90 procent vilket kan begränsa möjligheterna att fullt ut möta brukares och anhörigas behov och önskemål, samt ge upphov till mindre effektiva grupsammansättningar. Vidare finns risk att barn och unga med beslut om boende enligt LSS 9§8 tillfälligt behöver anvisas plats på korttidsboende i väntan på permanent boende, vilket minskar kapaciteten för korttidsvistelse. Mot denna bakgrund, och med nämndens ambitioner att stärka det förebyggande arbetet, finns behov att utöka korttidsverksamheten under planperioden. Nämnden avser således aktivt leta efter lämpliga lokaler för korttidsvistelse för barn och unga. Inga konkreta objekt eller utbyggnadsplaner finns dock i nuläget. Om ökningen yngre barn fortsätter över nästa år kan även ny verksamhet anpassad efter målgruppen komma att bli aktuell.

Under planperioden avser nämnden även att öppna en ny kollo- och helgverksamhet. De två befintliga verksamheterna är fullbelagda, både under helger och sommarveckor. Samtidigt finns ett stort behov av avlastning som inte kan mötas inom befintligt bestånd, varför nämnden menar att en utökning hade varit till stor nytta för både brukare och anhöriga. Det är dock en utmaning att hitta lokaler som uppfyller behoven av tillgänglighet, enskilda sovrum, personalutrymmen och samtidigt är belägna i för ändamålet passande omgivning med pendlingsavstånd till Malmö.

Långsiktig utblick: 2035–

På längre sikt är det vanskligt att bedöma brukarutvecklingen utifrån de senaste årens volymförändringar och de kommande årens ökning inom de anpassade skolorna. Dock konstateras att andelen Malmöbor med insatsen är lägre än rikssnittet och att sådana skillnader på sikt tenderar att jämnas ut, vilket indikerar att antalet brukare i Malmö kommer fortsätta att öka, även efter planeringsperioden. I kombination med den nya socialtjänstlagens inriktning mot förebyggande insatser, bedömer nämnden att behovet av lokaler för korttidsvistelse och kollo kommer att öka och bör prioriteras. Nämndens förhoppning och målsättning är att satsningar på korttidsvistelse, helgverksamhet och kollo succesivt ska minska behovet av permanent boende för barn och unga, samt bidra till att stärka målgruppens förmågor och självständighet.

Boende för barn och unga - LSS 9§8

Påverkansfaktorer och prognos

Ur ett befolkningsperspektiv är det ytterst få barn och unga som har boende enligt LSS 9§8. Under 2024 har i genomsnitt 16 personer haft insatsen varav 14 har bott på kommunala boenden. Medelåldern bland de boende är 16 år och endast ett fåtal med insatsen är under 15 år. De små volymerna gör att befolkningsprognoser är trubbiga verktyg för lokalbehovsanalys. Det krävs väldigt särskilda och, på befolkningsnivå, mycket ovanliga förutsättningar för att barn och unga ska vara i behov av särskilt boende, och förvaltningen arbetar aktivt tillsammans med vårdnadshavare för att den enskilde ska kunna bo kvar i det egna hemmet. Snarare är att titta på vilka faktorer som bidrar till volymökningen inom insatsen är det därför mer relevant att analysera faktorer som ökar möjligheterna att bo kvar i det ordinära boendet.

Erfarenhet visar att god tillgång till anhörigstöd, korttidsvistelse, helg- och kolloverksamhet, avlösarservice och ledsagning utifrån brukarens och anhörigas behov och önskemål förbättrar förutsättningarna för en mer hållbar vardag i det egna hemmet. Nämndens huvudsakliga prioritering är därför att utveckla och stärka dessa förebyggande insatser. Vidare kan lagändringen om stärkt rätt till personlig assistans som trädde i kraft 2023 komma att påverka förutsättningarna för att bo kvar i det egna boendet. Lagändringen innebär bland annat ett minskat föräldraansvar vilket förväntas öka tillgången till assistans och därmed minska belastningen för brukaren och dess anhöriga. Förvaltningen har i dagsläget svårt att bedöma i vilken utsträckning, och i så fall när i tid, lagens implementering kommer leda till att färre barn och unga är i behov av permanent boende. Bedömningen är snarare att satsningar på insatser som bidrar till avlastning i det egna hemmet, på föräldrastödjande insatser och anhörigstöd, i kombination med lagändringen, på sikt kommer leda till en mer hållbar situation för brukare och anhöriga, vilken kan motverka att flytt till permanent boende för barn och unga blir nödvändigt.

Lokalbehov: 2026–2035

Som konstaterats är demografisk utveckling och andra omvärldsförändringar inte till stor hjälp för att prognostisera det framtida behovet av boende för barn och unga. Prognosen utgår därför från den befintliga brukargruppens ålder och förutsättningar, samt från det historiska inflödet av brukare. Förvaltningen har, utifrån befintliga brukares behov, en kapacitet om 16 platser. Inga platser är för närvarande tillgängliga, men under 2025 väntas ett par brukare avsluta skolgången varpå de erbjuds andra boendelösningar. Det innebär att nämnden förväntas kunna verkställa samtliga nya beslut under 2025. De efterföljande åren väntas dock utflyttningen sjunka medan inflyttningen beräknas till 3 personer årligen. 2026 prognostiseras en kapacitetsbrist om 3 platser som 2028 väntas öka till 6 platser. Lokalbehovet till och med år 2028 bedöms därmed till två boenden med kapacitet för totalt 6 barn och unga.

En av de stora utmaningar de närmaste åren väntas bli att inom en kort tidsperiod identifiera och iordningställa två boenden som möter målgruppens behov vad gäller lokalisering och anpassningar, och som samtidigt lever upp till nämndens ambitioner om småskalighet, hemtrevlighet och trygghet som ska

utmärka boenden för barn och unga. Det är därför, menar nämnden, av särskilt betydelse att stadens lokalförsörjare gemensamt arbetar för att säkerställa att målgruppens behov kan tillgodoses och att barn och unga från Malmö med beslut om LSS-boende har möjlighet att bo kvar i sin hemkommun och inte behöver flytta till andra delar av landet på grund av platsbrist.

Långsiktig utblick: 2036–

Eftersom behovet av boende för barn och unga är litet och i stor utsträckning beroende av individuella omständigheter blir längre prognoshorisonter ovissa. Nämndens ambition är att genom väl utformade förebyggande insatser, riktade till både anhöriga och den enskilde, förbättra förutsättningarna att bo kvar i det egna hemmet. I de fall där särskilt boende likväl är nödvändigt bör förvaltningen vara rustad för att skyndsamt och på bästa sätt möta individens behov. Detta kan uppnås genom god planering och ett lokalbestånd som är mångsidigt och flexibelt. Därigenom kan boenden ställas om för att användas av flera målgrupper och av brukare i olika delar av livet.

Boende för vuxna - LSS 9§9

Påverkansfaktorer och prognos

De senaste åren har utvecklingen inom LSS-boende inte följt befolkningsutvecklingen. Malmös befolkning över 18 år har ökat med drygt 1 procent årligen sedan 2018 medan antalet brukare har varit relativt konstant. Förklaringar till detta inbegriper förändrade handlägningsförfarande i kombination med förändrade behov hos målgruppen. Många i målgruppen som tidigare beviljats LSS-boende har under senare år beviljats boendestöd i eget boende, alternativt särskilt boende enligt SoL. Denna tendens synliggörs bland annat genom att antalet personer med LSS-boende inom PK3 har minskat med 11 procent sedan januari 2022, samtidigt som boendestöd har ökat med 39 procent och särskilt boende enligt SoL har ökat 8 procent. I motsvarande takt som antalet brukare inom personkrets 3 har minskat, har antalet brukare inom personkrets 1 ökat, vilket gör att det totala antalet brukare de senaste åren är i det närmaste oförändrat.

Ur ett lokalperspektiv har de här förändringarna inom brukargruppen flera följder. För det första minskar behovet av serviceboenden för PK3-brukare – de senaste tre åren har endast fem nya brukare inom PK3 flyttat till serviceboende, medan 26 har flyttat ut. Även efterfrågan av serviceboenden riktade till PK1 minskar, om än i mindre omfattning. För det andra medför ökningen inom PK1 att behovet av gruppboenden ökar. Sedan 2022 har 65 personer inom PK1 anvisats plats på gruppboenden medan 40 har lämnat, vilket innebär att behovet av gruppboendelägenheter har ökat med 25 lägenheter de senaste tre åren. Därtill uppgår den nuvarande kön till gruppboendelägenheter till cirka 15 personer medan endast en handfull lägenheter är tillgängliga för inflytt. För de kommande åren prognostiserar nämnden att den ovan beskrivna trenden kommer fortsätta och att behovet av gruppboendelägenheter kommer öka med cirka 8 per år. Samtidigt beräknas efterfrågan av servicelägenheter minska i motsvarande omfattning.

Lokalbehov: 2026–2035

Ur ett lokalperspektiv är det alltså inte främst den totala volymutvecklingen, utan brukargruppens behov som styr lokalbehovet. Som tidigare beskrivits är serviceboenden och gruppboenden i de flesta fall mycket olika vad gäller tillgänglighet, lokalisering, utformning och storlek. Nya brukare inom personkrets 1 har, i de flesta fall, behov som inte kan tillgodoses inom beståndet av serviceboenden som tillgängliggörs till följd av det minskade antalet brukare inom personkrets 3, utan bäst möts i väl anpassade gruppboendelägenheter. För att tillgodose det prognostiserade behovet krävs därför utökning av beståndet.

Eftersom förvaltningens gruppboendelägenheter är nära full beläggning innebär varje ny brukare i princip ett behov av fler gruppboendelägenheter. Detta medför ett prognostiserat årligt lokalbehov om 8 gruppboendelägenheter under planeringsperioden, plus ytterligare utbyggnad motsvarande den delen av

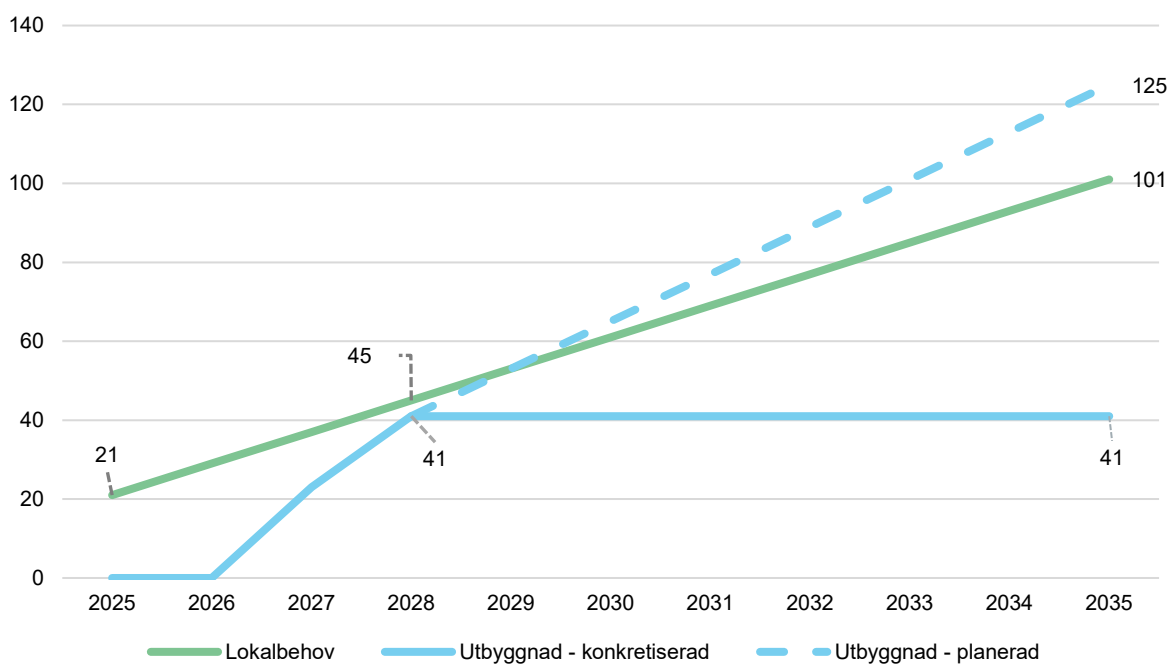
kön som i nuläget inte kan verkställas på grund av brist på tillgängliga lägenheter. Denna utgörs av 13 personer.

Som framgår av diagrammet nedan innebär detta att lokalbehovet beräknas uppgå till 21 gruppboendelägenheter år 2025 och växa till 29 lägenheter 2026. Utifrån nuvarande planering beräknas dock inget nytt LSS-boende stå färdigt innan 2027 vilket innebär stora utmaningar i att verkställa både den befintliga kön samt de kommande årens prognostiserade volymökning.

Under 2027 beräknas 23 lägenheter färdigställas och ytterligare 18 förväntas tillkomma 2028. Under förutsättning att utbyggnaden fortsätter i planerad takt även efterföljande år, beräknas belägningsgraden i gruppboendestäder sjunkit tillbaka till dagens 98 procent år 2032 och vidare minska till 96 procent under 2035. Utbyggnadsplanen från med 2029 är dock endast teoretisk i det att ingen mark finns anvisad och inga projekt kopplade till planeringen är igångsatta.

Givet att denna teoretiska planerade utbyggnad om 12 LSS-lägenheter per år realiserar, bedöms belägningsgraden i slutet av planeringsperioden sjunka till nivåer som skapar förutsättningar för bättre och mer effektiva anvisningar som i högre grad utgår från brukarens behov. En lägre beläggning möjliggör också för bättre personalplanering och kompetensnyttjande, där personalgrupper kan specialisera sig på specifika behov så som funktionsnedsättningar, demenssjukdomar och sociala behov. Utifrån detta menar nämnden att utbyggnadsstrategin bör eftersträva en sänkt belägningsgrad.

Utöver planerlig utbyggnad förutsätter möjligheterna till sänkt belägningsgrad att inga befintliga boenden avvecklas. Nämnden har inga nuvarande planer på avveckling, men erfarenhet visar att situationer kan uppstå som omöjliggör fortsatt verksamhet. Dessutom har behovsbedömningarna synliggjort att nya brukare som flyttar till gruppboenden generellt har större behov av stöd, service och anpassning än den befintliga brukargruppen. På längre sikt är det därför möjligt att delar av det befintliga beståndet inte kommer matcha målgruppens behov och därmed behöver avvecklas eller anpassas för nya målgrupper. Risken att den planerade utbyggnaden skulle leda till ineffektivt lokalnyttjande är därmed liten, menar nämnden.

För att hantera underskottet av gruppstadslägenheter som väntas fram till 2029, arbetar förvaltningen i två parallella spår. För det första kommer förvaltningen fortsatt anvisa brukare till externa utförare. Sådana anvisningar görs alltid med den enskilde brukarens önskemål och behov i fokus där familjesituation, sociala relationer, arbete och övriga insatser beaktas. För det andra har nämnden påbörjat ett arbete för att förenkla och utveckla möjligheterna för brukare göra boendekarriär, både inom och utanför LSS-boenden. Behovsbedömningarna har tydliggjort att det finns brukare som, till följd av ålder eller uppbyggda förmågor, bor i boenden som inte längre svarar mot deras behov.

Genom att kunna erbjuda dessa individer mer passande alternativ bedömer förvaltningen att flyttkedjor som tillgängliggör lägenheter för nya brukare kan uppstå. För att uppnå detta krävs ett långsiktigt, systematiskt och strategiskt arbete med brukarnas behov och preferenser i fokus. En LSS-bostad är brukarens hem varför en flytt inte kan genomföras om det inte är dennes uttryckliga vilja. Arbetet för att främja boendekarriärer förväntas därför inte leda till några större omedelbara förändringar. Förhoppningen är snarare att arbetet succesivt ska möjliggöra att fler brukare får tillgång till boenden som möter deras nuvarande behov och främjar deras möjligheter till självständighet och delaktighet, samtidigt som nämndens resurser kan nyttjas mer effektivt. Hur stor del av det prognostiserade behovet under planeringsperioden som kan tillgodoses genom en ökad rörlighet är än så länge svårbedömt, varför det inte inkluderas i lokalbehovet för planeringsperioden.

Långsiktig utblick: 2036–

På längre sikt förväntas stadens befolkningsökning få visst genomslag även på det totala antalet brukare. Andelen Malmöbor med LSS-boende har kontinuerligt minskat och förväntas fortsätta minska en tid framöver. Detta i kontrast till utvecklingen i riket, där andelen personer med LSS-boende är högre och har ökat de senaste åren. På lång sikt bedöms andelen Malmöbor med insatsen närma sig rikssnittet och därmed närmare korrelera med stadens befolkningsutveckling.

I takt med att staden växer är det därför viktigt att utbyggnad av LSS-boenden integreras i stadsplaneringen. Planerna för utvecklingen av Jägersro-området omfattar byggandet av bostäder för omkring 8 000 personer. Utifrån andelen Malmöbor med LSS-boende innebär en sådan utbyggnad att omkring 20 LSS-lägenheter behöver tillskapas. I utbyggnaden av Nyhamnen planeras bostäder för än fler. Nämnden vill med detta belysa vikten av att staden i tidiga skeden av exploatering och markanvisning planerar för LSS-boenden och därmed möjliggör för alla Malmöbor att ha en bostad anpassad efter deras preferenser, behov och förutsättningar. LSS-boenden bör, liksom andra typer av boenden, planeras för i hela kommunen, om det så handlar om Nyhamnen, Jägersro, Amiralsgatan eller Tygelsjö.

Daglig verksamhet enligt LSS 9§10

Påverkansfaktorer och prognos

Sedan 2020 har antalet brukare i daglig verksamhet ökat med nästan 28 procent, medan befolkningen i arbetsför ålder i Malmö endast ökat drygt 6 procent. Utvecklingen inom daglig verksamhet överstiger alltså befolkningsökningen vilken gör att den demografiska utvecklingen brister som prognosverktyg. Nämndens analys av utvecklingen, vilken också ligger till grund för planperiodens volymprognoser, baseras därför i första hand på andra förändringar i kommunen och i omvärlden.

En faktor som bedöms bidra till volymutvecklingen är ökningen av personer som diagnostiseras med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, vilket innebär att en större målgrupp kan vara berättigad insatsen. Sannolikt finns dock ingen direkt korrelation mellan ökad diagnostisering och volymökningar inom daglig verksamhet. En person med exempelvis autismspektrumdiagnos har per automatik inte behov av nämndens insatser. Behovet uppstår snarare som ett resultat av fysiska och psykiska förutsättningar i relation till omvärldens stöd, krav och förväntningar. Den enskildes behov av daglig verksamhet påverkas till exempel av dennes möjlighet att hävda sig på den ordinarie arbetsmarknaden, av tillgång till andra sociala arenor och utbildningsmöjligheter inom exempelvis Komvux och folkhögskola. När kraven höjs och tillgången till alternativa vägar till försörjning minskar, ökar också behovet av daglig verksamhet. Behovet av insatser är därför inte endast knuten till antalet personer med funktionsnedsättningar, utan påverkas i hög grad av omvärldens utformning.

En ytterligare förklaring till utvecklingen är ökningen av elever inom den anpassade skolan. Sedan 2020 har antalet elever i den anpassade gymnasieskolan ökat med 32 procent och beräknas öka med ytterligare 31 procent till 2028. De senaste åren har i genomsnitt 55 procent av samtliga avgångselever från staden anpassade gymnasieskolor beviljats daglig verksamhet. Det har inneburit att omkring 30 elever årligen gått direkt från skola till daglig verksamhet. Utifrån antagandet att en lika stor andel av avgångseleverna beviljas daglig verksamhet under planperioden kommer antalet växa till uppemot 50 årligen från och med 2026. Utifrån ett lokalbehovsperspektiv är detta en betydande ökning som sannolikt kommer påverka verksamhetsplaneringen under planperioden. Det ska dock hållas i åtanke att endast omkring 25 procent av nya brukare kommer från den anpassade gymnasieskolan. Andelen förväntas växa under planeringsperioden, men likväl kommer den största delen av nya brukare från andra håll, ofta senare i livet och utan tidigare insatser. Behoven i denna del av målgruppen är därav svåra att förutse.

Lokalbehov: 2025–2035

I oktober 2020 hade 836 Malmöbor dagligverksamhet. 4 år senare, i oktober 2024, hade antalet vuxit till 1 028 - en ökning om i genomsnitt 45 personer per år. Från januari 2025 till december 2031 prognostiseras att det totala brukarantalet kommer öka från 1 040 till 1 450, vilket motsvarar en årlig genomsnittlig ökning om 60 brukare.

För att den relativt stora prognostiserade ökningen ska kunna verkställas och samtidigt vara hållbar utifrån ett lokalanskaffnings- och personalresursperspektiv, menar nämnden att lokalanskaffningen bör utgöras av företrädesvis större objekt som kan rymma flera av varandra oberoende verksamheter. Erfarenhet visar att den typen av lokaler är fördelaktiga för både brukare och för arbetsmiljön, samtidigt som större effektivitet kan uppnås. Under förutsättning att denna typ av större och väl anpassade lokaler anskaffas bedöms behovet uppgå till mellan 3–4 verksamheter per år under planperioden, vilket alltså inte direkt kan översättas till antal lokaler eftersom målsättningen är att rymma flera verksamheter under samma tak.

Relaterat till det ökande antalet elever i den anpassade gymnasieskolan förväntas även att antalet brukare med mer omfattande behov av stöd och service kommer öka de kommande åren. För att möta behoven krävs i många fall särskilt utformade lokaler, vilka är en bristvara inom det befintliga beståndet. 2028

beräknas Vårberga öppna - en nybyggd verksamhet särskilt riktad till målgruppen. Bedömningen är dock att det under planeringsperioden finns behov av ytterligare verksamheter av likande typ.

Från och med 2032 väntas den kraftiga volymutvecklingen dämpas något, till stor del på grund av att antalet elever i stadens anpassade gymnasieskolor förväntas minska från och med höstterminen 2030. Dock finns fortsatt frågetecken kring vilken påverkan den ökade diagnostiseringen av autism och intellektuell funktionsnedsättning bland barn och unga kommer ha för volymutvecklingen på längre sikt. Dessa personers förutsättningar att hävda sig på den ordinarie arbetsmarknaden, utbildningsmöjligheter och möjligheter till andra sociala och stödjande insatser kan komma att spela stor roll för volymutvecklingen. För att säkerställa att alla inom målgruppen får tillgång till rätt typ av stöd och insatser avser förvaltningen under planeringsperioden att utveckla samverkan med andra viktiga aktörer, bland andra gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen, arbets- och socialförvaltningen, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Region Skåne.

Det ökande antalet brukare innebär också att allt fler kommer stå utan sysselsättning när de nått pensionsålder och inte längre har rätt till daglig verksamhet. Mellan 2030–2035 väntas omkring 80 personer med insatsen nå pensionsålder, jämfört med totalt 41 personer mellan 2019 och 2024. Detta innebär ett växande behov av att utveckla möjligheterna till alternativa meningsfulla aktiviteter, sammanhang och gemenskaper för målgruppen. Hur dessa ska se ut, organiseras och finansieras återstår att se men nämnden menar att staden gemensamt bör verka för att även dessa grupper ges förutsättningar till ett aktivt och delaktigt liv, även efter pensionsålder.

Långsiktig utblick: 2036 –

Andelen Malmöbor med daglig verksamhet är, trots de senaste årens kraftiga ökning, fortsatt lägre än riksnittet. 2023 hade 0,27 procent av Malmös befolkning daglig verksamhet, medan 0,40 procent hade insatsen i riket. Över tid förväntas dessa skillnader jämnas ut vilket medför att andelen Malmöbor med daglig verksamhet blir allt större. Att möta det växande behovet innebär utmaningar kopplade till såväl kompetensförsörjning som finansiering och lokalanskaffning. För att underlätta det senare menar nämnden att staden i större utsträckning bör inkludera behovet av dagliga verksamheter i planarbeten och tillförsäkra att fastighetsbeteckningar och bygglov tillåter för olika typer av dagliga verksamheter.

Korttidsvistelse – SoL

Påverkansfaktorer och prognos

Antalet personer med beslut om korttidsvistelse enligt SoL är stigande. Sedan 2020 har antalet verkställda dygn ökat med 65 procent och en allt större del av insatserna genomförs i nämndens regi. Detta beror delvis på att ett tidigare LSS-boende nu endast nyttjas av personer med korttidsbeslut enligt SoL, vilket ökar nämndens kapacitet. Dessutom har det genomsnittliga antalet dygn som varje brukare spenderar på boende ökat. Detta beror i många fall på att personer som hade kunnat skrivas ut från korttidsboendet blir kvar en längre tid följd av att vederbörande saknar egen bostad. Nämnden prognostiserar att behovet kommer fortsätta växa och att antalet brukare med beslut om korttidsvistelse fördubblas under planperioden.

Lokalbehov: 2025–2035

För närvarande finns visst utrymme att möta det växande behovet inom det befintliga beståndet. Beroende på utvecklingen av antal dygn per brukare kan dock ytterligare platser behövas för att säkerställa verkställighet. I nuläget bedömer dock nämnden att serviceboenden kan omvandlas till korttidsboenden varför ingen utökning utanför nämndens befintliga bestånd krävs under perioden. Skulle utvecklingen brytas och färre servicebostadslägenheter än prognostiserats tillgängliggörs kan dock utökning utanför det befintliga beståndet komma att bli aktuellt.

På längre sikt kan samsjuklighetsutredningen som presenterade sitt slutbetänkande i januari 2023 komma att påverka volymutvecklingen. Däri föreslås hur en ny tvångsvårdslagstiftning ska utformas när det gäller personer som har skadligt bruk eller beroende. Andra förslag är att all behandling av skadligt bruk och beroende ska vara ett ansvar för regionernas hälso- och sjukvård, att socialtjänstens ansvar för personer med skadligt bruk och beroende ska förtydligas samt att det ska bli obligatoriskt för kommuner och regioner att gemensamt bedriva en samordnad vård- och stödverksamhet för personer med särskilt stora samordningsbehov. Lagändringar föreslås träda i kraft i januari 2026 men reformen föreslås genomföras stegvis under en femårsperiod. Reformen innebär att kommunerna behöver ställa om sin verksamhet från ett behandlingsfokus till att utveckla sociala stödinsatser. Det är för tidigt att fastslå förslagets påverkan på funktionsstödsnämndens verksamhet, men bedömningen är att reformen kommer innebära snabbare utskrivning från heldygnsvården, vilket kan komma att innebära en ökad efterfrågan på korttidsvistelse och särskilt boende enligt SoL. I nuläget gör nämnden inga dock prognosjusteringar utifrån utredningens förslag men bevakar utvecklingen noga.

I linje med lagstiftningens intentioner om utökad samverkan kring personer med samsjuklighet genomför arbetsmarknads- och socialförvaltningen tillsammans med funktionsstödsförvaltningen en rad samverkansprojekt riktade mot målgruppen. Genom det gemensamma arbetet har flera utvecklingsområden identifierats, där behovet av utredningsboende för Malmöbor med samsjuklighet utgör ett sådant. Syftet med ett utredningsboende är att underlätta en fördjupad kartläggning av den enskildes behov för att klarlägga om behoven bäst möts inom funktionsstödsförvaltningens- och/ eller arbetsmarknads- och socialförvaltningens insatser, samt hur sådana insatser bör utformas. Eftersom boendet inte avses fungera som en permanent eller långsiktig boendeform planeras det utformas i enlighet med korttidsvistelse enligt SoL. I dagsläget har inga konkreta lokalobjekt identifierats, men förvaltningarnas förhoppning är att ett uppstartsboende kan öppna de närmaste åren.

Långsiktig utblick: 2036 –

Ingen prognos görs i dagsläget

Särskilt boende – SoL

Påverkansfaktorer och prognos

Sedan 2020 har det totala antalet brukare med särskilt boende enligt SoL ökat med 7 procent. Ökningen beror delvis på förändringar i myndighetstillämpningen där personer som tidigare beviljades boende enligt LSS nu i högre utsträckning får sina behov tillgodosedda genom SoL-boende. Dessutom har prejudicerade domar stärkt rätten till särskilt boende för personer som skrivs ut från rättspsykiatrisk vård.

Volymökningen har skett i förvaltningens regi där antalet brukare har ökat från 30 till 53, vilket motsvarar en ökning med 77 procent. Under samma period har antalet brukare i extern regi minskat något vilket innebär att förvaltningen 2024 utför 44 procent av insatsen i egen regi, jämfört med 21 procent 2020. Nämnden prognostiserar att antalet brukare med boende i nämndens bestånd kommer fortsätta öka med i genomsnitt 6 personer årligen under planperioden.

Lokalbehov: 2025–2035

De två renodlade SoL-boenden som nämnden förfogar över är fullbelagda varför den prognostiserade ökningen behöver ske genom utökning av beståndet. Den förväntade minskningen av behovet av serviceboenden gör det dock möjligt att rymma ökningen inom det befintliga beståndet. Genom välplanerad och strategisk anvisning kan omställningar från LSS- till SoL-bostäder göras utan att negativt påverka kvalitén för vare sig de befintliga LSS-brukarna eller för de tillkommande SoL-brukarna. För att säkerställa kompetensförsörjning och underlätta verksamhetsplanering är den långsiktiga målsättningen att

utvalda boenden helt ska omvandlas till SoL-boenden. Om behovet av serviceboenden återigen skulle öka, eller minskningen mattas av, skulle dock den befintliga strategin och lokalplaneringen behöva omvärderas.

Långsiktig utblick: 2036 –
Ingen prognos görs i dagsläget.

Mötesplatser

Mötesplatser fyller viktiga funktioner för flera av nämndens målgrupper som i dagsläget ofta saknar tillgång till sociala arenor:

- Inom socialpsykiatri har efterfrågan och behovet vuxit på senare år, bland annat till följd av förändringar inom Region Skåne och andra myndigheter som bland annat inneburit nedläggning av psykiatrisk dagvård.
- Jämfört med andra jämnåriga besöker barn och unga i Malmö med funktionsnedsättning fritidsgårdar i lägre utsträckning och har ett lägre deltagande i kultur- och fritidsaktivitet.
- Många Malmöbor med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning så som autism, ADHD, OCD, språkstörning eller Tourettes Syndrom, lever i ofrivillig ensamhet och isolering.
- Antalet personer som når pensionsålder och därmed inte längre har rätt till daglig verksamhet väntas öka kraftigt den kommande 10-årsperioden. För många av dessa kan mötesplatser bli viktiga för delaktighet och gemenskap och för att upprätthålla sociala relationer.

För att möta dessa och andra målgruppers behov krävs fler lokalt förankrade mötesplatser, men också att befintliga mötesplatser görs tillgängliga för fler. Nämnden menar därför att samverkan inom staden och med civilsamhället bör utvecklas för att skapa fler integrerade och gemensamma mötesplatser. På så sätt kan nämndens målgrupper bli en del av redan befintliga sammanhang i staden.

Det finns goda exempel där sådana projekt inletts och nämndens målsättning de kommande åren är att samverka och arbetssätt för att möta målgruppernas behov ska bli etablerade och långsiktiga. Till exempel har funktionsstödsförvaltningen genom ett idéburet offentligt partnerskap med Autism i Skåne, skapat en mötesplats med särskild kompetens för att möta behoven hos Malmöbor med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Avtalet sträcker sig till och med 2026 varefter finansieringen är osäker. Vidare pågår dialog mellan funktionsstödsförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningarna för att få till stånd ett samordnat arbete för att öka tillgången till stadens mötesplatser och fritidsgårdar för barn och unga med funktionsnedsättning.

Handkraft

Antalet aktiva deltagare har ökat med nästan 90 procent sedan 2022. Under planperioden förväntas antalet deltagare fortsätta öka, om än i avtagande takt. De nya verksamhetslokalernas kapacitet beräknas tillräcklig under den treåriga kontraktperioden, men de efterföljande lokalerna bör vara anpassade för ett större antal deltagare.

Liksom inom daglig verksamhet är behovet av Handkrafts sysselsättningsverksamhet delvis knutet till utvecklingen på den ordinarie arbetsmarknaden, tillgången till stöd och vård, och till andra sociala arenor. Detta gör att behovet av verksamheten påverkas av samhällets utveckling och av prioriteringar och förändringar inom andra förvaltningar, inom region och stat. Utifrån detta finns det svårigheter i att ta fram en långsiktig prognos men nämndens bedömning är att det krävs satsningar på flera områden för att motverka ohälsa och på bästa sätt stötta målgruppen.

Boendestöd

I oktober 2021 hade 705 personer boendestöd och tre år senare, i oktober 2024, hade antalet ökat till 987. Trots den kraftiga ökningen är andelen Malmöbor med boendestöd, 0,25 procent, fortsatt betydligt lägre än genomsnittet för riket där 0,38 procent av befolkningen har insatsen. Nämndens bedömning är att andelen Malmöbor med boendestöd över tid kommer närma sig rikssnittet varför fortsatta volymökningar är att vänta.

Ur ett lokalperspektiv innebär den snabba utvecklingstakten dock endast begränsat ökade lokalkostnader eftersom insatsen utförs i det egna hemmet. Volymökningen medför däremot ett ökat personalbehov, vilket kräver fler samlingspunkter för medarbetarna. Nya lokaler bör anskaffas på strategiska platser i staden för att öka effektiviteten och minska restiden. Under 2025 bedömer nämnden att det kommer finnas behov en lokal med kapacitet för 6–8 medarbetare i området kring Kroksbäck, Bellevue, Lorensborg. I takt med att både staden och insatsen växer kommer det sannolikt finnas behov av ökad flexibilitet i insatsens utförande och i anskaffandet av lokaler. Förvaltningen ser möjligheter att samnyttja lokaler med hälsa- vård och omsorgsnämndens hemtjänstverksamhet, vilket skulle kunna skulle effektivisera lokalnyttjandet och sänka kostnader. Dialog om samnyttjande är påbörjad och vidare analyser av behov och förutsättningar kommer fortsätta under det kommande året.

Lokalplanering

Planerad lokalanskaffning

Konkretiserad lokalplanering: LSS-boende

I tabellen nedan redovisas konkretiserade lokalprojekt för LSS-boenden som nämnden arbetar med för att möta lokalbehovet. Övriga boenden, planerade längre fram i tiden, är endast i planeringsfas och saknar i dagsläget såväl tomtanvisning som ritningar och finansiering. Om samtliga listade projekt genomförs innebär det en utökning om totalt 41 gruppbestadslägenheter under 2027 och 2028. Investeringarna beräknas uppgå till drygt 350 miljoner kronor, med en årlig hyreskostnad om cirka 25 miljoner kronor.

Det prognostiserade behovet till och med 2028 uppgår till 45 gruppbestadslägenheter, vilket innebär att det saknas konkretiserade projekt motsvarande 4 lägenheter. Om delar av utbyggnaden försenas eller inte genomförs förväntas kön till verkställighet växa vilket, utöver de negativa konsekvenser detta har för den enskilde och dennes anhöriga, kan komma att påverka behovet av andra verksamheter, så som korttidsvistelse, personlig assistans och boende för barn och unga. Utöver växande kö kan förseningar i utbyggnaden även leda till ett ökat behov av externa anvisningar, vilka kan vara kostnadsdrivande och i vissa fall ha negativ inverkan på den enskildes sociala gemenskaper och andra kopplingar till närområdet.

Eftersom den konkretiserade utbyggnadsplanen inte täcker hela det prognostiserade behovet och därmed inte heller bidrar till att sänka den redan höga beläggningsgraden, är det av stor vikt att fler objekt konkretiseras så att den planerade utbyggnaden om två LSS-boenden per år från och med 2029 kan realiseras.

Som framgår av tabellen nedan finns planer för ett boende för barn och unga enligt LSS 9§8, Bikupan. Det finns dock osäkerheter kopplade till projektets genomförbarhet och kostnader, vilka kräver vidare utredning. Nämnden konstaterar därmed att det i dagsläget saknas konkretiserade utbyggnadsplaner för att möta behovet. Om detta inte förändras bedöms behovet av platser överstiga det tillgängliga beståndet med 6 platser år 2028. Möjligheterna till externa anvisningar för barn och unga är betydligt mer begränsade och ofta förknippade med högre kostnader och större risker än för vuxna, varför det är angeläget att planering av utökning av beståndet kan konkretiseras skyndsamt.

Investeringsplan	Färdigställande år	Verksamhet	Kapacitet	Total inv. (tkr)	Hyra år 1 (tkr)
Rosengård (Byskola 1)	2027	Gruppbestad LSS	6	48 250	3 378
LSS-tomt 1	2027	Gruppbestad LSS	6	48 000	3 360
LSS-tomt 2	2027	Gruppbestad LSS	6	48 000	3 360
Käglinge Boende	2027	Gruppbestad LSS	5	61 400	4 298
LSS-tomt 3	2028	Gruppbestad LSS	6	48 000	3 360
LSS-tomt 4	2028	Gruppbestad LSS	6	48 000	3 360
Louisedal	2028	Gruppbestad LSS	6	50 150	3 511
Bikupan	Okänt	Boende LSS barn och unga	2	Okänt	Okänt

Konkretiserad lokalplanering: Daglig verksamhet

För närvarande finns sju konkretiserade lokalprojekt för daglig verksamhet, planerade att färdigställas mellan 2025 och 2028. Av dessa har fyra kommit så långt i processen att kostnadsberäkningar kunnat göras. Investeringskostnaderna för dessa beräknas till omkring 48 miljoner kronor, med årliga hyreskostnader om drygt 3,2 miljoner.

De sju projekten förväntas öka kapaciteten med omkring 170 platser, där majoriteten tillkommer genom de verksamheter som planeras öppna i Sege Park under 2028. Under perioden prognostiseras behovet av daglig verksamhet öka med 230 brukare, vilket innebär att det saknas lokalplanering för uppemot 60 platser. För att möta den förväntade volymutvecklingen behöver således fler verksamhetslokaler tillfogas de kommande åren. Efter 2028 finns inga konkretiserade lokalprojekt vilken innebär att den prognostiserade volymökningen om 360 brukare mellan 2029–2035 i dagsläget saknar planerade verksamhetslokaler.

För att säkerställa att denna stora och delvis brådskande anskaffningen kan genomföras på ett strategiskt och långsiktigt hållbart sätt krävs ett gemensamt arbete inom staden där de förutsättningsskapande förvaltningarna stödjer funktionsstödsförvaltningen i att identifiera och möjliggöra potentiella verksamhetslokaler. Med stadens hjälp har förvaltningens strategiska lokalplanering, med större och mer välanpassade lokaler, företrädesvis ägda av stadsfastigheter, goda möjligheter att realiserar. På sikt förväntas detta leda till ett mer effektivt lokalnyttjande, både utifrån ett ekonomiskt och verksamhetsmässigt perspektiv.

Konkretiserad lokalplanering: Övrig verksamhet

Under 2028 flyttar Hjälpmedelcentrum in i nya lokaler. Eftersom dessa ersätter de befintliga lokalerna utgörs kostnadsökningen av skillnaden mellan den nuvarande hyreskostnaden om 5,6 miljoner per år och de nya lokalerna som har en årshyra om 13 miljoner kronor. Kostnadsökningen uppgår därmed till 7,4 miljoner kronor år 1.

Objekt	Färdigställande år	Verksamhet	Kapacitet	Total inv.	Hyra år 1
Von Troils väg	2025	Daglig verksamhet	20	Okänt	Okänt
Segevång C-huset	2025	Daglig verksamhet	4	3 000	210
Soluret	2025	Daglig verksamhet	2	2 000	140
Käglinge Resursskola	2025	Daglig verksamhet	2	2 000	140
Hjälpmedelcentrum	2025	Hjälpmedelcentrum	-	-	13 000
Segevång D-huset	2026	Daglig verksamhet	20	Okänt	Okänt
Vårberga	2028	Daglig verksamhet	30	40 685	2 848
Sege Park	2028	Daglig verksamhet	93	Okänt	Okänt

Planerad avveckling

Upphandlingen av nytt avtal för inhyrning av Hjälpmedelscentralen kommer planeras så att avtalsstart är i fas med det nuvarande avtalets uppsägningstid. Lokalerna ägs av extern fastighetsägare.

Avtalet för de nya lokalerna för Handkraft löper över tre år, varefter fastigheten planeras att rivas. Under 2028 beräknas därför nya lokaler anskaffas genom hyresvärdsupphandling. Nämnden kan i nuläget inte uppskatta hyreskostnaderna för de planerade lokalerna varför de inte upptas i investeringsplanen ovan.

Planerat avträdesår	Lokal	Beskrivning av lokal	Antal brukare/platser	Hyresvärd	Frågående hyra (tkr)
2028	Hjälpmedelcentrum	Hjälpmedelscentral	–	Daisy Bidco AB	5 665
2028	Handkraft	Sysselsättningsverksamhet	150	Lifra Fastigheter i Malmö AB	1 152

Lokalkostnadsutveckling

I tabellen nedan redovisas beräkningar av nämndens lokalkostnadsutveckling under förutsättning att samtliga planerade projekt genomförs. Dessa inkluderar bland annat anskaffning av minst två gruppboenden per år fram till 2033 och 3–4 dagliga verksamheter per år. Utifrån dessa antaganden beräknas nämndens totala hyreskostnader (inklusive driftskostnader) öka med i genomsnitt 3 procent per år under planperioden.

Hyra (mkr)	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Internhyra –Nuvarande	105	102	102	102	102	103	103	102	103	103
Extern hyra – Nuvarande	204	207	210	213	216	219	222	226	229	232
Hyra - Tillkommande objekt	5	5	23	37	53	59	66	72	79	79
Hyra - Frågående objekt	0	0	0	2	6	6	6	6	6	6
Total hyra	313	314	334	350	365	375	385	395	405	408

Utveckling av nämndens arbete med lokaler

Möjligheterna att anskaffa LSS-boenden har under längre tid varit begränsade. Till följd av lokalernas nödvändiga utformning och egenskaper, samt begränsande regelverk är det svårt att inrymma nya LSS-boenden i befintliga byggnader. Samtidigt är utbudet av lämpliga byggbara tomter begränsade i den täta staden och den kringliggande åkermarken är i hög utsträckning skyddad från exploatering. Situationen har lett till att utbyggnaden släpar efter och fram till 2027 väntas inga nya boenden stå färdiga.

Nämnden vill dock framhålla betydelsen av den gemensamma kraftsamling kring utbyggnaden av LSS-boenden som påbörjades under 2022 och har resulterat i att flera boenden är nu är under projektering. Tack vare dessa samlade ansträngningar ser nämnden med tillförsikt på förutsättningarna att möta målgruppens behov under planeringsperioden.

För att förbättra förutsättningarna att hantera också de närmaste årens volymutveckling, samt för att stärka den enskildes möjligheter till ett boende som är anpassat efter dennes behov och önskemål har förvaltningen inlett ett omställningsarbete. Arbetet leds inledningsvis av en nybildad analysgrupp som samlar kompetenser och perspektiv från olika delar av förvaltningen. Gruppens uppdrag är att kartlägga brukargruppens behov och utveckla lösningar för att på bästa sätt möta dessa inom befintligt bestånd.

En nyckel är att skapa bättre förutsättningar för flyttkedjor där brukare ges utökade möjligheter att byta boendeform inom LSS-beståndet eller, med stöd av andra insatser, testa boende i egen lägenhet. Därigenom kan inläsningseffekter motverkas samtidigt som befintliga lägenheter nyttjas effektivare genom att fler brukare bor i ett boende anpassad efter deras behov, förutsättningar och önskemål. Eftersom detta är ett kontinuerligt, långsiktigt och komplext arbete kommer för att få effekt krävas ett starkt samarbete, inte bara mellan förvaltningens funktioner utan också mellan socialförvaltningarna och stadens lokalförskare.